

שְׁהַרְגוּ אוֹתָם, אֲלֵא בְּנַחַת בְּלֵא צַעַר. זְהוּ דִין בְּרַחֲמִים.

וּבְכָל מְקוֹם שֶׁם זֶה הוּא דִין בְּרַחֲמִים, פָּרַט לְמְקוֹם אֶחָד, שְׁפָתוֹב (ישעיה מב) ה' כַּגְבוּר יֵצֵא וְגו'. וְכִי כַּגְבוּר וְלֹא גְבוּר? אֲלֵא יִשְׁנָה לְבוֹשׁוֹ וְיִלְבַּשׁ לְבוּשֵׁים אֲחֵרִים. כַּאִישׁ מִלְחָמוֹת, יִשְׁנָה מִיָּנוּ.

וְעַם כָּל זֶה, הַדִּין הוּא יְתֵר, אֲבָל יֵשׁ בּוֹ רַחֲמִים, כַּפְתוֹב כַּגְבוּר, וְלֹא גְבוּר. כַּאִישׁ מִלְחָמוֹת, וְלֹא אִישׁ מִלְחָמוֹת. שְׂוֹדָאֵי אָף עַל גַּב שְׁעוֹשָׂה דִין, חָס עַל מַעֲשָׂיו. וְלִכֵּן ה' יִלְחַם לָכֶם וְאַתֶּם תַּחֲרִישוּן. אֲשֶׁרִי חִלַּקְתִּי לָכֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בָּחַר בָּהֶם לְחַלְקוֹ וְלִירְשָׁתוֹ, שְׁפָתוֹב (דברים לב) כִּי חִלַּק ה' עַמּוֹ יַעֲקֹב חֶבֶל נַחֲלָתוֹ.

וַיֹּאמֶר ה' אֵל מֹשֶׁה מַה תַּצַּעֲק אֵלַי. דְּבַר זֶה נִתְבָּאָר בְּסִפְרָא דְצַנִּיעוֹתָא, וְשֵׁם הוּא הַסּוּד שְׁלוֹ, וַיֹּאמֶר ה' אֵל מֹשֶׁה. רַבִּי יְהוּדָה פִּתַח וַאֲמַר, (יונה א) וַיִּתְפַּלֵּל יוֹנָה אֵל ה' אֱלֹהֵי מַמְצִי הַדְּגָה. מַה כְּתוּב לְמַעֲלָה? וַיִּמֶן ה' דָּג גְּדוֹל. וַיִּמֶן - כְּמוֹ שְׂנַאֲמַר (דניאל א) וַיִּמֶן לָהֶם הַמֶּלֶךְ דְּבַר יוֹם בְּיוֹמוֹ. אֲשֶׁר מָנָה אֶת מַאֲכָלְכֶם.

אֲבָר פְּסוּק זֶה כֶּף צָרִיף לְהִיּוֹת: וַיִּמֶן ה' אֶת יוֹנָה לְדָג, שֶׁהוּא מְנָה, הוּא שְׁלַח אוֹתוֹ. אֲלֵא וְדָאֵי אוֹתוֹ דָּג הִזָּה מְנָה לְיוֹנָה לְשִׁמְר אוֹתוֹ מִשְׂאָר דְּגֵי הַיָּם וַיְהִיָּה גְנוּז בְּתוֹכוֹ. וְכִיּוֹן שֶׁהַכְּנִיסוֹ לְתוֹכוֹ, רָאָה יוֹנָה בְּמַעֲיו רַחֲב שֶׁל מְקוֹם הַיָּם (רַחֲב שֶׁל מְקוֹם מַעֲיו) כְּמוֹ הַיֵּכֶל גְּדוֹל, וּשְׁנֵי עֵינָי אוֹתוֹ דָּג שְׂמַאֲרִים כְּשִׂמְשׁ, וְאֲבָן טוֹבָה הִיָּתָה בְּמַעֲיו שְׂמַאֲרָה לוֹ, וְהִזָּה רוֹאָה כָּל מַה שְׁפָּיִם וּבִתְהוּמוֹי.

בְּרִיף הוּא, דְּלֵא יְהוֹן כְּמוֹתְנָא דְשְׂאָר בְּנֵי עֲלָמָא, דְקָטִילוּ לוֹן, אֲלֵא בְּנַחַת בְּלֵא צַעַרָא, הָא דִּינָא בְּרַחֲמֵי אִיהוּ.

וּבְכָל אֲתֵר, שְׂמָא דָא, דִּינָא בְּרַחֲמֵי אִיהוּ, בַּר אֲתֵר חַד, דְּכְתִיב, (ישעיה מב) יִי כַּגְבוּר יֵצֵא וְגו'. וְכִי כַּגְבוּר וְלֹא גְבוּר. אֲלֵא יִשְׁנֵי לְבוֹשׁוֹי, וְיִלְבַּשׁ לְבוּשֵׁין אֲחֵרָנִין. כַּאִישׁ מִלְחָמוֹת, יִשְׁנֵי זִינִיָּה.

וְעַם כָּל דָא, דִּינָא הוּא יְתֵיר, אֲבָל רַחֲמֵי בִיָּה, כְּמָה דְכְתִיב, כַּגְבוּר, וְלֹא גְבוּר. כַּאִישׁ מִלְחָמוֹת, וְלֹא אִישׁ מִלְחָמוֹת. דְּוֹדָאֵי אָף עַל גַּב דְּעַבִּיד דִּינָא, חָס עַל עוֹבְדוֹי, וְעַל דָא, יִי יִלְחַם לָכֶם וְדָאֵי וְאַתֶּם תַּחֲרִישוּן. זַכָּאָה חוֹלְקִיהוֹן דִּישְׂרָאֵל, דְקוֹדֶשׁא בְּרִיף הוּא בְּרִיר לוֹן לְחוֹלְקִיָּה וְאַחַסְנִתִּיָּה, דְכְתִיב, (דברים לב) כִּי חִלַּק יִי עַמּוֹ יַעֲקֹב חֶבֶל נַחֲלָתוֹ.

וַיֹּאמֶר יִי אֵל מֹשֶׁה מַה תַּצַּעֲק אֵלַי. (שמות יד) מָלָה דָא הָא אוֹקְמוּהָ בְּסִפְרָא דְצַנִּיעוֹתָא, וְתַמֵּן הוּא רָזָא דִילִיָּה, וַיֹּאמֶר יִי אֵל מֹשֶׁה. ר' יְהוּדָה פִּתַח וַאֲמַר, (יונה ב) וַיִּתְפַּלֵּל יוֹנָה אֵל יִי אֱלֹהֵי מַמְצִי הַדְּגָה, מַה כְּתִיב לְעִילָא, וַיִּמֶן יִי דָג גְּדוֹל. וַיִּמֶן: כְּמָה דְאַתְּ אֲמַר (דניאל א) וַיִּמֶן לָהֶם הַמֶּלֶךְ דְּבַר יוֹם בְּיוֹמוֹ. אֲשֶׁר מָנָה אֶת מַאֲכָלְכֶם.

אֲבָר הָאֵי קָרָא הַכִּי (דף מ"ז ע"ב) מִיבְעֵי לִיָּה, וַיִּמֶן יִי אֶת יוֹנָה לְדָג, דְּהוּא מְנָה הוּא דְמִשְׁדֵּר לִיָּה. אֲלֵא וְדָאֵי, הַהוּא דָג הוּא הָוָה מְנָה לְיוֹנָה, לְנִטְרָא לִיָּה מִן שְׂאָר נוֹנֵי יִמָּא, וַיְהִי גְנִיז בְּגוּיָהּ. וְכִיּוֹן דְאַעֲלִיָּה בְּגוּיָהּ, חָמָא יוֹנָה בְּמַעֲוֵי, פּוֹתִיא דְאַתֵּר יִמָּא (כ"א פּוֹתִיא דְאַתֵּר

דְּמַעֲוֵי) כְּמוֹ הַיֵּכֶל רַבְרָבָא, וְתַרִּין עֵינָיו דְּהוּא נוֹנָא, דְנִהַרִין כְּשִׂמְשָׁא, וְאֲבָן טְבָא הָוָה בְּמַעֲוֵי, דְנִהַר לִיָּה, וְהוּוָה חָמֵי כָּל מַה דִּי בְּיִמָּא וּבִתְהוּמוֹי.

וְאִי תִימָא, אִי הָכִי, מָאִי דְכָתִיב, (יִוְנָה ב) קָרָאתִי
מִצָּרָה לִי, הָא לָא אֲתַחְזִי, דְּכָל הָאִי
רוּחָא הָוָה לִיה. אֶלָּא וְדָאִי, בִּינֵן דְּאַחְמִי לִיה
הֵהוּא נִוְנָא, כָּל מָה דִּי בְּנִמָּא וּבִתְהוּמוֹי, מִית,
דְּלָא יָכִיל תְּלַת יוּמִין לְמַסְבַּל. כְּדִין עָקַת לִיה
לְיוֹנָה.

דְּאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, בִּינֵן דְּחָמָא יוֹנָה כָּל הֵהוּא
רוּחָא, הָוָה חַדִּי. אָמַר קִדְשָׁא בְּרִיךְ
הוּא, וּמָה תְּבַעֵי יַתִּיר, לְהָא אַעֲלִילָנָא לָךְ הָכָא.
מָה עֵבֵד, קָטַל לְהֵהוּא נִוְנָא וּמִית, וְכָל שְׂאָר
נוּגֵי יַמָּא, הָווּ סַחְרֵי סַחְרֵינִיה דְּהֵהוּא נִוְנָא, דָּא
נָשִׂיף לִיה מֵהָאִי גִיסָא, וְדָא נָשִׂיף לִיה מֵהָאִי
גִיסָא. כְּדִין חָמָא יוֹנָה גְרַמּוּי בְּעָאקוּ, מִיַּד
וַיִּתְפַּלֵּל יוֹנָה אֶל יְיָ.

בְּקִרְמוֹתָא דְּג, וְהִשְׁתָּא דְּגָה. כְּמָה דְּאַתָּה אָמַר,
(שְׁמוֹת ז) וְהִדְגָה אֲשֶׁר בִּיאֹר מִתָּה.
וּכְדִין כְּתִיב, קָרָאתִי מִצָּרָה לִי. וְלָא כְּתִיב
הִייתִי בְּצָרָה, אוֹ יִשְׁבַּתִּי בְּצָרָה, אֶלָּא קָרָאתִי,
מֵהֵהוּא עָקוּ דְּעָאקִין לִי נוּגֵי יַמָּא. מִבְּטָן
שְׂאוּל שׁוּעַתִּי, דְּהָא מִית. וְלָא כְּתִיב מִבְּטָן
חִי, אוֹ מִבְּטָן דְּג, אֶלָּא דְּוִדָּאִי הָוָה מִית.
בִּינֵן דְּצִלִּי צְלוֹתִיה, קָבִיל לִיה קִדְשָׁא בְּרִיךְ
הוּא, וְאַחֲיִיה לִיה לְהָאִי נִוְנָא, וְאַפִּיק
לִיה לִיבְשֵׁתָא לְעִינֵיהוֹן דְּכָלָא. דְּכָתִיב, וַיֹּאמֶר
יְיָ לְדָג וַיִּקָּא אֶת יוֹנָה. וְחָמוּ כְּלָהוּ, עֲבִידְתָּא
דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

מָה כְּתִיב, וַיִּתְפַּלֵּל יוֹנָה אֶל יְיָ אֱלֹהָיו מִמְּעֵי
הַדָּגָה, לְאַתֵּר דְּהָוָה קָשִׁיר בֵּיה, מִשְׁמַע
דְּכָתִיב יְיָ אֱלֹהָיו, וְלָא כְּתִיב וַיִּתְפַּלֵּל אֶל יְיָ
וְלָא יַתִּיר, אֶלָּא יְיָ אֱלֹהָיו. אוּף הָכָא, וַיֹּאמֶר
יְיָ אֶל מֹשֶׁה מָה תִּצְעַק אֵלַי. אֵלַי דִּיִּיקָא.

דְּבַר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּסְעוּ. וַיִּסְעוּ מִלְּאֶסְגָּאָה

וְאִם תֹּאמַר, אִם כְּךָ, מָה שְׁכָתוּב
קָרָאתִי מִצָּרָה לִי, הָרִי לָא נִרְאָה
שְׁכָל הַרוּחָה הַזֹּו הִיִּתָּה לוֹ? אֶלָּא
וְדָאִי, כִּינֵן שְׁהִרְאָה לוֹ אוֹתוֹ הַדָּג
כָּל מָה שְׂבִיִם וּבִתְהוּמוֹי - מִת, שְׁלָא
יָכִיל שְׁלֵשָׁה יָמִים לְסַבַּל, וְאִז הִיִּתָּה
לְיוֹנָה מִצּוּקָה.

שְׂאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, בִּינֵן שְׂרָאָה
יוֹנָה אֶת כָּל אוֹתָהּ רוּחָה, הָיָה
שְׁמַח. אָמַר הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וּמָה
תִּרְצָה יוֹתֵר? וְכִי לְזָה הַכְּנַסְתִּי אוֹתָךְ
כַּאֲן? מָה עֲשָׂה? הַרְג אֶת אוֹתוֹ דָּג
וּמִת, וְכָל שְׂאָר דְּגֵי הַיָּם הֵיִם הֵיִם סָבִיב
אוֹתוֹ דָּג. זָה נוֹשֵׁף אוֹתוֹ מִצָּד זָה,
וְזָה נוֹשֵׁף אוֹתוֹ מִצָּד זָה, וְאִז רָאָה
יוֹנָה אֶת עֲצָמוֹ בְּצָרָה. מִיַּד -
וַיִּתְפַּלֵּל יוֹנָה אֶל ה'.

בְּתַחֲרָה דְּג, וְכַעַת דְּגָה, כְּנִמָּא
וְהִדְגָה אֲשֶׁר בִּיאֹר מִתָּה. וְאִז כְּתוּב
קָרָאתִי מִצָּרָה לִי, וְלָא כְּתוּב הִייתִי
בְּצָרָה אוֹ יִשְׁבַּתִּי בְּצָרָה, אֶלָּא
קָרָאתִי, מֵאוֹתָהּ צָרָה שְׁהִצִּיקוּ לִי
דְּגֵי הַיָּם. מִבְּטָן שְׂאוּל שׁוּעַתִּי,
שְׁהָרִי מִת. וְלָא כְּתוּב מִבְּטָן חִי אוֹ
מִבְּטָן דְּג, אֶלָּא שְׁהִיָּה וְדָאִי מִת.
בִּינֵן שְׁהִתְפַּלֵּל תְּפִלָּתוֹ, קָבַל אוֹתוֹ
הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְהַחֲיָה אֶת הַדָּג
הַזֶּה, וְהוֹצִיאֹ לִיבְשָׁה לְעֵין כָּל,
שְׁכָתוּב וַיֹּאמֶר ה' לְדָג וַיִּקָּא אֶת
יוֹנָה. וְכָלִם רָאוּ אֶת מַעֲשֵׂה הַקְּדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא.

מָה כְּתוּב? וַיִּתְפַּלֵּל יוֹנָה אֶל ה'
אֱלֹהָיו מִמְּעֵי הַדָּגָה, לְמִקּוּם שְׁהִיָּה
קָשׁוּר בּוֹ. מִשְׁמַע שְׁכָתוּב ה' אֱלֹהָיו,
וְלָא כְּתוּב וַיִּתְפַּלֵּל אֶל ה' וְלָא יוֹתֵר,
אֶלָּא ה' אֱלֹהָיו. אִף כַּאֲן, וַיֹּאמֶר ה'
אֶל מֹשֶׁה מָה תִּצְעַק אֵלַי. אֵלַי דְּוִקָּא.
דְּבַר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּסְעוּ. וַיִּסְעוּ
מִלְּהַרְבּוֹת בְּדְבָרִים. זָה לָא זְמַן
תְּפִלָּה כְּעַת. וַיִּסְעוּ, וְכִי לְאִיזָה
מִקּוּם צָוָה אוֹתוֹ שְׁיִסְעוּ, שְׁהָרִי עַל

מְלִינ, לָאו עִידְנָא דְּצְלוֹתָא